



Coping Strategies Against Information Disorder

Smernice



**Sofinancira
Evropska unija**

Financira Evropska unija. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča in mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali Izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Niti Evropska unija niti EACEA ne moreta biti odgovorna zanje.

Avtorji:

Eliane Smits van Waesberghe in Tim Paulusse - Verwey-Jonker Instituut (glavna urednika)

Leen D'Haenens in Joyce Vissenberg - KU Leuven

Tzvetalina Genova - Mednarodni inštitut za management

Wolfgang Eisenreich - Wissenschaftsinitiative Niederösterreich

Sonja Bercko Eisenreich - Inštitut Integra

Alenka Valjaškova - QUALED

Pantelis Balaouras - Priključki

Izjava o avtorskih pravicah:



To delo je zaščiteno z licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-ShareAlike 4.0 International License.

Lahko:

- delite - kopirajte in razširjajte gradivo v katerem koli mediju ali formatu.
- prilagajanje - remiks, preoblikovanje in nadgradnja gradiva.

pod naslednjimi pogoji:

- Priznanje avtorstva - Navesti morate ustrezno priznanje, povezavo do licence in morebitne spremembe. To lahko storite na kakršen koli primeren način, vendar ne na način, ki bi nakazoval, da izdajatelj licence podpira vas ali vašo uporabo.
- Nekomercialno - gradiva ne smete uporabljati v komercialne namene.
- ShareAlike - Če gradivo remiksiramo, preoblikujemo ali gradimo na njem, moramo svoje prispevke razširjati pod isto licenco kot izvirnik.

Poglavje 5

Kultura in izobraževanje

Ciljna skupina

Te smernice so namenjene tako imenovanim "prvim uporabnikom". "First-liners" je krovni izraz za vse osebe, ki so v neposrednem stiku z osebami, ki so izpostavljene informacijskim motnjam, s poudarkom na skupinah v poklicnem izobraževanju. Primeri oseb, ki spadajo pod ta krovni izraz, so: vzgojitelji, učitelji, trenerji, mladinski svetovalci in svetovalci, socialni delavci in mladinski delavci. Vendar ta seznam ni izčrpen. Področje uporabe tega projekta vključuje tudi druge osebe, ki delajo v izobraževalnem, socialnem ali zdravstvenem sektorju.

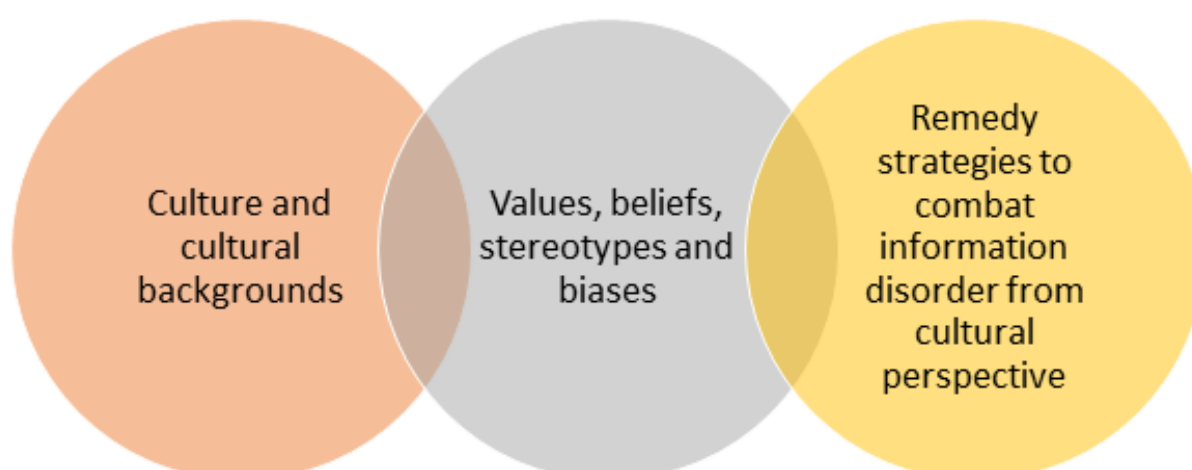
5.1 Uvod	1
5.2 Kultura in kulturna okolja	2
5.3 Vloga vrednot, prepričanj, stereotipov in predsodkov	5
Kulturna ozaveščenost	5
Kulturne ovire	5
Stereotipi	6
Kulturni slog komuniciranja.....	6
Povezovanje kulture, vedenja in komunikacije	8
Socialno-ekonomski vidiki kulture	9
Povezave med kulturo, izobraževanjem in gospodarstvom	10
5.4 Strategije pravnih sredstev	12
5.5 Reference	14

5.1 Uvod

Kultura ima ključno vlogo pri oblikovanju zaznav, mnenj in odnosa ljudi do različnih vprašanj. Zagotavlja okvir za razlago informacij in dogodkov ter vpliva na to, kako se ljudje odzivajo na nove informacije. Kulturne norme lahko vplivajo na to, kaj se šteje za sprejemljivo ali nesprejemljivo vedenje, pa tudi na to, katere informacije veljajo za verodostojne in katere za nezanesljive. Prepustnost informacij, ki se nanaša na to, kako zlahka se informacije širijo in sprejemajo v družbi, je v veliki meri odvisna od kulture. Ključni dejavniki prepustnosti informacij se nanašajo na kolektivistično in individualistično razmišljanje, skupinsko odvisnost, zaupanje v avtoritete, komunikacijske stile, razdaljo moči, odnos do sprememb, jezik in semantiko itd.

Zato je razumevanje kulturnega konteksta bistveno pri analizi širjenja in učinkov dezinformacij ter pri oblikovanju strategij za boj proti informacijskim motnjam in ustreznih izobraževalnih orodij. Za učinkovito posredovanje bo morda treba prilagoditi pristope, ki bodo upoštevali posebne kulturne norme, vrednote in komunikacijske vzorce.

Ker so potovanja in migracije med skupnostmi in mejami postali sestavni del naše družbe, je pomembno, da ljudi spodbujamo k raziskovanju kultur in vrednot. To ni odločilno le za polnopravno državljansko udeležbo, temveč tudi za boljše razumevanje in dojetje samega sebe. Na vseh življenjskih področjih je ključnega pomena razločevati lastnosti, ki lahko skupnost držijo skupaj, in lastnosti, ki zaznamujejo individualno vrednost vsakega člana družbe.



5.2 Kultura in kulturna okolja

Kultura je zapleten in večplasten pojem, ki je bil v zgodovini človeštva opredeljen in razlagan z različnih vidikov. Dve najbolj razširjeni opredelitvi jo opredeljujeta kot:

Kompleks znanja, verovanja, umetnosti, morale, prava, običajev ter vseh drugih sposobnosti in navad, ki jih človek pridobi kot član družbe, Edward Tyler, iz leta 1871.

Kolektivno programiranje uma, ki razlikuje člane ene skupine ali kategorije ljudi od drugih, Geert Hofstede iz 80. let prejšnjega stoletja.

Kultura v antičnem pomenu besede je bila predstavljena kot kultura duha, filozofije ali učenosti. V srednjem veku se je pojem bolj približal religiji, da bi se v času humanizma in renesanse spet vrnil k antiki. Šele v 19. stoletju se je izraz kultura začel uporabljati v pomenu kultiviranosti, kultura pa se je začela razumeti kot kompleksna celota, ki zajema znanje, verovanje, umetnost, dediščino, pravo, moralo, običaje ter vse druge veščine in navade, ki jih je oseba pridobila kot član družbe.

Kultura se lahko sčasoma spremeni, saj so ljudje izpostavljeni novemu znanju (možnostim potovanja), prepričanjem in normam. Vseh različnih kultur, ki sestavljajo naš svet, ni mogoče zajeti. Kulture imajo vidne in nevidne elemente. Vidne so simboli, prakse, artefakti, jezik, tradicije itd. Skriti kulturni elementi, kot so vrednote, predpostavke in prepričanja, pa predstavljajo pomemben del kulturnih identitet. Kultura vpliva na družbena in gospodarska področja, kot so: socialna vključenost, izobraževanje, inovacije, vključevanje, dobro počutje in zdravje ter državljansko udejstvovanje.

Kultura je družbeno konstruirana, saj kultura, v kateri ste bili vzgojeni, vrednote, prepričanja in stališča vplivajo na način komuniciranja. Vsaka kultura ima svoj verbalni in neverbalni jezik. Med komunikacijo se ti elementi med seboj dopolnjujejo, lahko pa so tudi v konfliktu. Medkulturno komuniciranje je izraz, ki se nanaša na procese interakcije, ki potekajo v različnih vrstah situacij, v katerih so komunikacijski partnerji pripadniki jezikovno ali kulturno različnih etničnih, nacionalnih, rasnih ali verskih družb. To sporazumevanje določajo posebnosti jezika, kultur, miselnosti in vrednostnih sistemov sporazumevalnih partnerjev.

Kulturno različna pravila vplivajo na to, kako se pripadniki določene kulture obnašajo v določenih okoliščinah. Po eni strani podobnosti med kulturami ljudi zbližujejo in olajšujejo komunikacijo, po drugi strani pa vemo, da nas razlike, naj se nam zdijo še tako majhne, oddaljujejo, saj zaradi napačne razlage povzročajo nesporazume, nesoglasja, napačno sporazumevanje in morda posledično konflikte.

Ko govorimo o medkulturni komunikaciji, ko posamezniki iz različnih kulturnih kontekstov vstopajo v komunikacijske situacije. Ko ti posamezniki komunicirajo, na njihove mentalne sheme vplivajo različni načini razmišljanja, vzorci vedenja, vzorci zaznavanja, različne

vrednostne usmeritve itd. Geert Hofstede tu metaforično govori o "kolektivnem programiranju duha".

Po drugi strani pa lahko kulturno ozadje vpliva na vedenje posameznikov. Kolektivistične kulture na primer dajejo prednost potrebam in ciljem skupine kot celote pred potrebami in željami vsakega posameznika. V takih kulturah imajo odnosi z drugimi ljudmi iz skupine in vezi med ljudmi osrednjo vlogo v identiteti vsakega posameznika. Kolektivizem je v nasprotju z individualizmom, v katerem imajo prednost osebne potrebe.

V kolektivistični kulturi se ljudje opredeljujejo kot člani skupnosti, odločitve temeljijo na tem, kaj je najboljše za skupino, priljubljeni so kompromisi, nesebičnost in skupni cilji. Med temi kolektivističnimi državami so Kitajska, Japonska in Južna Koreja ter države Južne Amerike. Te države so nagnjene k žrtvovanju lastne sreče za večje dobro skupnosti. Kolektivistična kultura vpliva tudi na to, kako ljudje opisujejo sami sebe: Sem dober starš, sorojenec, prijatelj. Izražajo se v mejah družbenih odnosov. V neki študiji so ugotovili, da je v kolektivistični kulturi manj verjetno, da bodo ljudje, ki objavljajo spletne ocene, nasprotovali povprečni oceni ali izražali čustva v svojih mnenjih.

Kolektivizem ima več pasti, kot so socialna tesnoba, skrivanje čustev ali izogibanje konfliktom. Po drugi strani pa ima kolektivistična kultura višjo stopnjo empatije kot individualistična.

Individualizem se osredotoča na skrbi in pravice posameznika, njegovo blaginjo in cilje. Individualizem je v psihološki znanosti vrsta družbenega vedenja, ki poudarja posameznika pred skupino, in lastnosti, kot so edinstvenost, avtonomija ali individualnost, osebni cilji, samostojnost, samozadostnost. Ljudje iz individualističnih kultur se opisujejo kot pametni, ustvarjalni ali prijazni. Opisujejo se v smislu osebnostnih atributov ali v smislu "jaz".

Kolektivizem in individualizem je mogoče meriti s pomočjo lestvice kulturnih usmeritev. To je 16-stopenjska lestvica, ki meri, v kolikšni meri se ljudje obravnavajo kot del skupine ali kot samostojno bitje. Meri tudi njihova stališča o tem, ali menijo, da je vsak član skupine enakopraven, ali pa obstaja neenakost.

Raziskave kažejo, da lahko individualistične in kolektivistične kulture razlikujemo po štirih značilnostih: (a) neodvisna ali soodvisna samokonstrukcija; (b) stopnja pomembnosti osebnih ali skupinskih ciljev; (c) prednost individualnih stališč ali družbenih norm pri usmerjanju vedenja; [in] (d) usmerjenost v odnose izmenjave ali skupnostne odnose.

Ovisnost od skupine v kolektivističnih in individualističnih družbah je zelo pomembna za razumevanje kanalov za pošiljanje, prenos, sprejemanje in zaznavanje informacij. Individualizem se nanaša na družbe, v katerih so vezi med posamezniki ohlapne: od vsakega se pričakuje, da bo poskrbel zase in za svojo ožjo družino. Zato se mnenja oblikujejo na podlagi individualne presoje oseb, pritisk skupine pa je šibek. Nasprotno pa kolektivizem velja za družbe, v katerih so ljudje od rojstva naprej vključeni v močne, kohezivne in-skupine, ki jih vse življenje ščitijo v zameno za brezpogojno zvestobo. V kolektivističnih družbah imajo skupine prevladujoč vpliv na oblikovanje mnenj posameznikov.

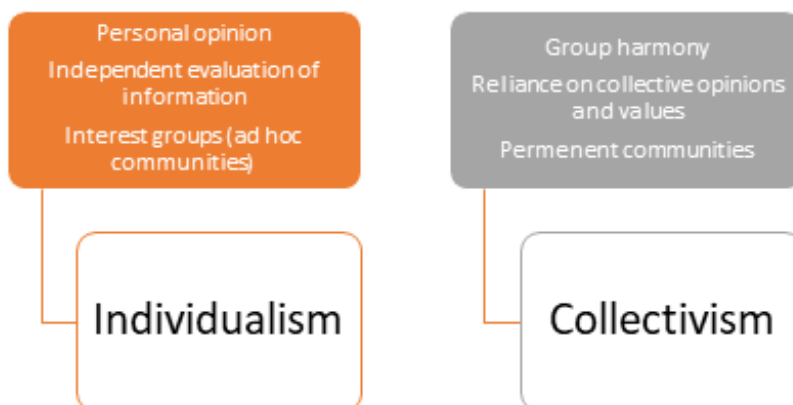
Med kulture, ki veljajo za individualistične, spadajo Združene države Amerike, Avstralija in večina evropskih držav. Večina azijskih držav, kot so Kitajska, Japonska in Koreja, velja za kolektivistične.

Kulturni dejavniki lahko pomembno vplivajo na to, kako se ljudje odzivajo na napačne in dezinformacijske informacije, pa tudi na to, v kolikšni meri so posamezniki nagnjeni k upoštevanju kolektivnih norm, zaupanju oblastem, zanašanju na uveljavljene informacijske kanale, podleganju pritiskom skupnosti in vrstnikov itd. Zaradi določenih kulturnih prepričanj ali predsodkov so lahko posamezniki bolj dovzetni za določene vrste lažnih informacij. Na primer, zaradi globoko zakoreninjenega nezaupanja v avtoritete so lahko ljudje bolj dovzetni za teorije zarote, medtem ko je lahko kultura, ki ceni znanstvene dokaze, bolj odporna proti psevdoznanstvenim trditvam. Da bi bile strategije in pristopi v boju proti informacijski motnji učinkoviti, je treba upoštevati kulturne dejavnike.

Kulture, ki poudarjajo individualizem, lahko spodbujajo neodvisno razmišljanje ter pripravljenost postavljati vprašanja in izpodbijati informacije. Ljudje v teh kulturah pogosteje neodvisno ocenjujejo informacije in se zanašajo na lastno analizo, namesto da bi se zanašali na kolektivna mnenja ali avtoritete. To lahko privede do hitrega širjenja informacij znotraj vrstniških krogov in interesnih skupin.

Po drugi strani pa lahko kulture, ki so bolj kolektivistične, dajejo prednost skupinski harmoniji in skladnosti, kar vodi k večjemu sprejemanju informacij, ki jih deli skupnost ali družbena skupina. Informacije, ki so skladne s kolektivnimi vrednotami in prepričanji skupine, bodo najverjetneje zlahka sprejete in razširjene med člani. To lahko privede do hitrega širjenja informacij v skupnosti.

Prepustnost informacij



5.3 Vloga vrednot, prepričanj, stereotipov in predsodkov

Kulturna ozaveščenost

Kulturna zavest pomeni razumevanje, občutljivost in poznavanje različnih kultur, njihovih običajev, verovanj, tradicij in kulturnih vrednot. Vključuje odprtost in spoštljivost do ljudi iz različnih okolij ter prepoznavanje vpliva kulture na posameznike in skupnosti.

Do kulturnega nesporazuma pride, ko ljudje iz različnih kultur različno dojemajo situacije. Nerazumevanje je pogost del medosebnega konflikta. Dojemanje in razlaga dogajanja okoli nas sta odvisna od naših prepričanj in vrednot, ki jih določajo naš jezik, kultura in kulturno okolje.

Kadar smo v družbi ljudi, ki govorijo isti jezik, imajo isto kulturo in izvor, obstaja velika verjetnost, da se bomo zlahka strinjali in dobro razumeli. Kadar pa nekdo prihaja iz druge kulture, ga lahko težko razumemo ali pa nas ne razume.

Kulturne in izobraževalne politike lahko prispevajo k razvoju spretnosti, potrebnih za obvladovanje kompleksnosti sodobnih večkulturnih družb. Unesco in OECD sta pozvala k ustreznemu mestu in priznanju umetnosti in kulture v izobraževanju.

Kulturna ozaveščenost lahko pomaga preprečevati nesporazume v komunikaciji in ima ključno vlogo pri obravnavanju in zmanjševanju informacijskih motenj. Posameznikom omogoča, da razumejo kontekst, so občutljivi za različne perspektive in kritično ocenjujejo informacije. Spodbujanje kulturne ozaveščenosti lahko prispeva k bolj informirani, odporni in kohezivni družbi, ki se lahko zoperstavi negativnim učinkom informacijske motnje.

Kulturne ovire

Kulturne ovire ovirajo učinkovito komunikacijo zaradi razlik v kulturnih idejah, prepričanjih, običajih itd. Ljudi, ki pripadajo različnim kulturam. Kulturne ovire so lahko:

- jezik
- družbene vrednote
- politika
- tradicije
- ideje
- prepričanja
- etnično ozadje
- religija

V boju proti informacijski motnji je treba te kulturne ovire učinkovito odpraviti. Kadar so dezinformacije in napačne informacije prepletene s kulturnimi pripovedmi in prepričanji, je negativne učinke težje odpraviti. Zato je pomembno spodbujati kritično mišljenje in medijsko pismenost v izobraževalnem okolju ter krepiti kulturo dialoga in spoštovanja.

Stereotipi

Stereotipi so poenostavljen prikaz resničnosti. Ljudi in kulture omejujejo na nekaj znanih lastnosti in ne upoštevajo njihove bogate raznolikosti. Običajno je stereotip skupen veliki skupini ljudi, je neresnično posplošeno prepričanje ljudi o tem, kakšen je nekdo ali nekaj. Uporaba stereotipov je način, kako poenostavljamo naš svet, vendar lahko vodi do predsodkov.

Težave se pogosto začnejo z nagnjenostjo ljudi k posploševanju. Naše dožemanje sveta se pogosto razvija s postopkom kategoriziranja in posploševanja - videno razvrščamo v skupine, da bi lažje razumeli in si zapomnili informacije. Poleg tega, ko naletimo na nov predmet ali bitje, ga običajno uvrstimo v skupino, pri čemer predpostavljamo, da so si člani skupin podobni in imajo skupne značilnosti. Poleg tega ljudje izpeljujejo svojo individualno identiteto tako, da menijo, da pripadajo skupinam - etničnim, verskim, starostnim, socialno-ekonomskim itd.

Posploševanje lahko postane negativno, če domnevamo, da ima vsak član skupine skupne skupinske lastnosti, čeprav jih v resnici morda nima. Tako nastanejo stereotipi (nato predsodki). Dejansko so stereotipi lahko pozitivni - npr. "ljudje narodnosti X so delavni in disciplinirani" - in negativni - npr. "ljudje narodnosti Y so leni". V obeh primerih posploševanje ustvarja informacijski nered in napačna prepričanja, kar je lahko zelo škodljivo, saj lahko napačno postavlja kulture na različne ravni. Stereotipi lahko poglobijo družbeno polarizacijo. Boj proti stereotipom temelji na kritičnem razmišljanju, znanju, preverjanju dejstev, empatiji, refleksiji in samorefleksiji. Učitelji bi lahko učencem in dijakom pomagali pri usposabljanju za soočanje s stereotipi in boljšem zavedanju svojih predsodkov, kar bi lahko privedlo do večje odpornosti proti sprejemanju vsake novice o kulturni skupini kot resnice in jim pomagalo izpodbijati vir ter razkriti ali ublažiti informacijsko motnjo.

Kulturni slog komuniciranja

Komunikacija je zelo pomemben del našega življenja, ki lahko sproži in prepreči informacijske motnje. Včasih nam ne uspe komunicirati z drugimi ljudmi, ker so njihova kultura in vrednote drugačne. Usposabljanje učinkovitih komunikacijskih veščin je tisto, kar nam lahko pomaga bolje razumeti ljudi in njihovo naravo. Medkulturno komuniciranje ima

lahko dejansko ključno vlogo v boju proti širjenju in vplivu dezinformacij in napačnih informacij.

Ugotoviti morate, katera je najboljša strategija komuniciranja z drugimi ljudmi, da boste v odnosu učinkoviti. Vsakdo mora razumeti in sprejeti dejstvo, da obstajajo različne kulture in da vse razvijejo svoj način komuniciranja, ki se razlikuje od vašega.

Kulturni stili komuniciranja z različnimi kulturami, vključno z anglosaško-zahodno, črno-afriško, kitajsko, filipinsko, domorodno, LGBTQ+, južnoazijsko ali katero koli drugo, so lahko izziv.

Verbalna in neverbalna kulturna komunikacija se razlikuje glede na kulturo, iz katere osebe izvirajo, pri čemer obstaja velika kulturna raznolikost med jeziki, geografskimi regijami, verskimi tradicijami in družbenimi strukturami. Osebe iz zahodnih kultur imajo običajno ekspliciten in neposreden slog komuniciranja. V afriških kulturah je običajno prisotna hierarhična distanca, kar pomeni, da imajo nekateri člani višji status kot drugi. Osebe z zaznavnim nižjim statusom ne vzpostavljajo neposrednega očesnega stika z osebami z višjim statusom. V muslimanskih kulturah moški in ženske morda ne želijo podati roke nasprotnemu spolu. V kitajski kulturi je močno poudarjena družinska hierarhija. Po kitajskem poslovnem protokolu se na primer pričakuje, da ljudje vstopajo v sejno sobo v hierarhičnem vrstnem redu. Za kulturne skupnosti LGBTQ+ lahko pravilna uporaba izrazov za spolno identiteto, vključno z zaimki, sporoča vljudnost in sprejemanje. Zato bodite pozorni na kulturne spolne vloge.

Ne pozabite, da kulturne norme morda ne veljajo za vedenje posameznikov. Na osebe vplivajo tudi etnično poreklo, družina, izobrazba, osebnost in življenjske izkušnje, včasih bolj kot kulturne norme, zato kulturne skupine niso homogene.

Če želimo biti učinkoviti v kulturno raznolikem okolju, se moramo izogibati etnocentričnim pogledom na drugačnost ter razumeti norme in standarde, ki so sprejemljivi v določenem kontekstu. Večje zavedanje lastnih stereotipov, lastnih predsodkov in posebnih razlik v pričakovanjih in dojemaju stilov vodenja in upravljanja se zdi ključnega pomena za predvidevanje vedenja podrejenih in sprejemanje prožnejšega pristopa k spremembi v ustreznejši slog ob upoštevanju kulturnih razlik. Spoznavanje vsakega sošolca in/ali sodelavca bo pripomoglo k izgradnji zaupanja in opredelitvi najbolj koristnih spretnosti in lastnosti, potrebnih za produktiven učni in delovni proces. Prav tako lahko s spodbujanjem odprte komunikacije in spodbujanjem oblikovanja kolektiva dvignemo timski duh, odnos in spoštljive medosebne odnose ter preprečimo širjenje informacijskih motenj v kolektivu. Učitelji imajo vlogo pri pomoči učencem pri prepoznavanju kulturnih in drugih kontekstov, ki so podlaga za ustvarjanje informacij, ter pri zavedanju, kako kontekst vpliva na analizo informacij.

Povezovanje kulture, vedenja in komunikacije

Glede kulture stopnja soodvisnosti med posameznikom in skupino določa način, kako se oblikujejo in udejanjajo zaznave ljudi. Kot je bilo omenjeno, to velja tudi za prepustnost informacij. V skupinah (razredih, skupnostih, šolah, podjetjih itd.), kjer prevladujejo kolektivistični pogledi na lojalnost in pomembnost skupinskih dosežkov nad individualnimi cilji, morajo vodje skupin upoštevati, da bodo študijske/delovne naloge in tekmovalnost manj pomembni kot ohranjanje dobrih odnosov, medtem ko bo zaupanje zelo cenjeno. Po drugi strani pa je v individualističnih družbah poudarek na individualnih ciljih in pravicah povezan z intenzivnejšim tekmovanjem med člani skupine pri opravljanju nalog in veliko manjšim poudarkom na pomenu odnosov.

Komunikacija ima svoje kulturne posebnosti, ki se razlikujejo po vsem svetu. Koncept Edwarda Halla o visokem in nizkem kontekstu komuniciranja nakazuje, da okolje, v katerem proces poteka, vpliva na posredovano sporočilo. V kulturah z visokim kontekstom, za katere sta značilni višja stopnja skupinske soodvisnosti in zvestoba položaju moči, so pomembnejše informacije zakodirane v telesnem in neverbalnem jeziku, verbalni del pa je običajno bolj impliciten, posreden in nosi manj pomena. Razumevanje posredovanega pomena je odvisno od že obstoječega znanja o odnosih in vzorcih vedenja. V kulturah z nizkim kontekstom se pomen izmenjuje na bolj neposreden in ekspliciten način, z omejeno uporabo neverbalnih izrazov. Odnosi in odnos do moči ne vplivajo na kodirani pomen v tolikšni meri kot v kulturah z višjim kontekstom, razumevanje pa je odvisno predvsem od verbalnega vnosa. Izogibamo se dvomnosti, govor pa je ponavadi jedrnat in jasen.

Primerjava lahko temelji na petih ločenih skupinah značilnosti, povezanih z medosebnimi odnosi, načinom medsebojnega delovanja ljudi, dojetjem časa in prostora ter načinom učenja.

Pet glavnih kategorij razlik med sporazumevanjem v visokem in nizkem kontekstu

	Visok kontekst	Majhen kontekst
Združenje	Odnosi so odvisni od dolgotrajnega procesa vzpostavljanja zaupanja. Močno razlikovanje med notranjo in zunanjo skupino. Centralizirana oblast. Ohranjanje dobrih odnosov je pomembnejše od doseganja delovnih ciljev.	Odnosi se hitro začnejo in končajo. Lažje vstopite v obstoječo skupino. Najpomembnejši so delovni cilji in rezultati. Decentralizirana struktura. Odločanje ni skoncentrirano na vrhu.
Interakcija	Intenzivna uporaba neverbalnih besed - ton glasu, geste, mimika. Pomen se prenaša prek konteksta (implicitno). Dejanske besede imajo manjši pomen. Nesoglasje je osebno in se mu je treba izogibati.	Omejena raba ne-verbalnih besed. Pomen je v natančnih besedah (eksplicitno). Kontekst ni tako pomemben. Poudarek je na racionalnih rešitvah in nesoglasja so depersonalizirana.

Teritorialnost	Prostor je skupen. Ljudje lahko stojijo ali sedijo bližje drug drugemu.	Prostor je zasebni in ljudje bi morali biti ločeni.
Časovna umestitev	Načrtovanje časa je težavno, saj posega v potrebe ljudi. Veliko nalog je mogoče opraviti hkrati. Spremembe so počasne in čas je proces.	Naloge so natančno načrtovane. Prednost ima ena naloga naenkrat. Spremembe so hitre in rezultati morajo biti vidni takoj. Čas je denar.
Učenje	Deduktivno razmišljanje - od splošnega k specifičnemu. Učenje poteka z opazovanjem, ki mu sledi praksa. Zaželeno je skupinsko delo.	Induktivno razmišljanje - od konkretnega k splošnemu. Osredotočenost na podrobnosti. Prednost ima samostojno učenje.

Vir: Pfeiffer & Pfeiffer (1993), kot je navedeno v 1.4.6 - Kontekst kultur: (n.d.).

V družbah z višjo razdaljo moči se komunikacija običajno opira na pristop od zgoraj navzdol in pogosto ne upošteva mnenj podrejenih. Proces je usmerjen in centraliziran. Napredovanje posameznikov v skupini je odvisno od starejših.

V individualističnih kulturah z manjšo razdaljo moči je komunikacija bolj participativen in interaktiven proces. Avtonomija posameznika pri sprejemanju odločitev je povezana s sproščenim pogledom na določen normativni vzorec vedenja. Neposredno nestrinjanje z nadrejenimi ter sodelovanje pri razvoju in izvajanju dela bosta del funkcij usmerjanja in nadzora.

Pomembno je, da učitelji v pouk vključijo gradiva in primere, ki so povezani z jezikom in kulturo regije ali kraja.

Socialno-ekonomski vidiki kulture

Kulture so družbeno oblikovane in priznavajo odločilen vpliv kultur na družbeno in gospodarsko uspešnost ljudi v času njihovega življenja. Skupinska dinamika kot način delovanja in vedenja ljudi v skupini ter kulturni konteksti kot vrednote in stališča, ki so skupna skupini ljudi, so zelo pomembni. Družine, šole, prijatelji in soseseke tvorijo okolje, v katerem se oblikuje dojemanje sveta. Vpliv odraslih in vrstnikov, s katerimi so otroci in mladostniki preživljali svoj čas (tj. vzorniki), ima pomembno vlogo pri tem, kako vidijo sami sebe in izbirajo svoje dejavnosti najprej v šoli (vključno z obiskovanjem šole in uspešnostjo) ter nato v življenju in pri delu. Nenazadnje je zelo pomembno tudi dojemanje uspeha. V individualističnih kulturah je na primer uspeh povezan z osebnimi dosežki, v kolektivističnih družbah pa z blaginjo družine in skupnosti.

Kultura lokalnih skupnosti in krajev, kjer ljudje živijo, močno vpliva na njihovo poklicno napredovanje, zaposlitev, državljansko udejstvovanje in osebno blaginjo. Socialna mobilnost

se nanaša na spremembo socialno-ekonomskega položaja posameznika v primerjavi z njegovimi starši (medgeneracijska mobilnost) ali v času njegovega življenja (znotrajgeneracijska mobilnost). Stopnje socialne mobilnosti se razlikujejo po krajih in so v veliki meri odvisne od elementov kulture kraja. Znanje, spretnosti in kompetence (vključno s kritičnim mišljenjem) ljudem omogočajo, da postanejo konstruktivni in sodelujoči člani družbe (in odporni na informacijske motnje). Socialna mobilnost navzgor je v veliki meri odvisna od dostopa do izobraževanja, pri čemer so gospodarski in kulturni vidiki enako pomembni (skupnosti, ki dajejo prednost izobraževanju, namenjajo sredstva za vključevanje otrok in mladostnikov v izobraževanje tudi v času gospodarske krize).

Ugotovljeno je bilo, da nižji socialno-ekonomski status spodbuja soodvisnost, manjšo težnjo po osebni izbiri, celostno razmišljanje ter pripisovanje dogodkov in vedenja zunanjim vzrokom. V nasprotju s tem pa višji socialno-ekonomski status podpira neodvisnost, močno željo po nadzoru, samoizražanje z izbiro, analitično razmišljanje in notranje pripisovanje. Ker pa se je zaradi omejenega dostopa do virov in izobrazbe treba zanašati na druge ljudi, je nižji socialno-ekonomski status običajno povezan z večjim razumevanjem čustev drugih in nagnjenostjo k altruističnemu delovanju.

Tako lahko socialno-ekonomski status vpliva na raven medijske pismenosti. Ljudje z višjo stopnjo izobrazbe in višjimi ekonomskimi sredstvi imajo bolj verjetno dostop do kakovostne izobrazbe, govorijo različne jezike in razvijajo analitične sposobnosti, da lahko prepoznajo informacijske motnje in se jim izognejo. Posamezniki z nižjim socialno-ekonomskim statusom so lahko bolj dovzetni za zavajajoče pripovedi in teorije zarote zaradi omejenega dostopa do izobraževanja, premajhne izpostavljenosti različnim stališčem in manj izkušenj pri kritičnem vrednotenju informacij. Prav tako so lahko tarča kampanj za dezinformacije, ki izkoriščajo njihove socialno-ekonomske pomisleke ali težnje. Odmevne zbornice in polarizacija zlahka delujejo, kadar so ljudje omejeni na določene kroge in komunicirajo le z enako mislečimi, kar je bolj verjetno v gospodarsko ranljivih skupnostih.

Povezave med kulturo, izobraževanjem in gospodarstvom

Kulture so družbeno oblikovane in priznavajo odločilen vpliv kultur na družbeno in gospodarsko uspešnost ljudi v času njihovega življenja. Skupinska dinamika kot način delovanja in vedenja ljudi v skupini ter kulturni konteksti kot vrednote in stališča, ki so skupna skupini ljudi, so zelo pomembni. Družine, šole, prijatelji in soseske tvorijo okolje, v katerem se oblikuje dojemanje sveta. Vpliv odraslih in vrstnikov, s katerimi so otroci in mladostniki preživljali svoj čas (tj. vzorniki), ima pomembno vlogo pri tem, kako vidijo sami sebe in izbirajo svoje dejavnosti najprej v šoli (vključno z obiskovanjem šole in uspešnostjo) ter nato v življenju in pri delu. Nenazadnje je zelo pomembno tudi dojemanje uspeha. V individualističnih kulturah je na primer uspeh povezan z osebnimi dosežki, v kolektivističnih družbah pa z blaginjo družine in skupnosti.

Kultura lokalnih skupnosti in krajev, kjer ljudje živijo, močno vpliva na njihovo poklicno napredovanje, zaposlitev, državljansko udejstvovanje in osebno blaginjo. Socialna mobilnost se nanaša na spremembo socialno-ekonomskega položaja posameznika v primerjavi z njegovimi starši (medgeneracijska mobilnost) ali v času njegovega življenja (znotrajgeneracijska mobilnost). Stopnje socialne mobilnosti se razlikujejo po krajih in so v veliki meri odvisne od elementov kulture kraja. Znanje, spretnosti in kompetence (vključno s kritičnim mišljenjem) ljudem omogočajo, da postanejo konstruktivni in sodelujoči člani družbe (in odporni na informacijske motnje). Socialna mobilnost navzgor je v veliki meri odvisna od dostopa do izobraževanja, pri čemer so gospodarski in kulturni vidiki enako pomembni (skupnosti, ki dajejo prednost izobraževanju, namenjajo sredstva za vključevanje otrok in mladostnikov v izobraževanje tudi v času gospodarske krize).

Ugotovljeno je bilo, da nižji socialno-ekonomski status spodbuja soodvisnost, manjšo težnjo po osebni izbiri, celostno razmišljanje ter pripisovanje dogodkov in vedenja zunanjim vzrokom. V nasprotju s tem pa višji socialno-ekonomski status podpira neodvisnost, močno željo po nadzoru, samoizražanje z izbiro, analitično razmišljanje in notranje pripisovanje. Ker pa se je zaradi omejenega dostopa do virov in izobrazbe treba zanašati na druge ljudi, je nižji socialno-ekonomski status običajno povezan z večjim razumevanjem čustev drugih in nagnjenostjo k altruističnemu delovanju.

Tako lahko socialno-ekonomski status vpliva na raven medijske pismenosti. Ljudje z višjo stopnjo izobrazbe in višjimi ekonomskimi sredstvi imajo bolj verjetno dostop do kakovostne izobrazbe, govorijo različne jezike in razvijajo analitične sposobnosti, da lahko prepoznajo informacijske motnje in se jim izognejo. Posamezniki z nižjim socialno-ekonomskim statusom so lahko bolj dovzetni za zavajajoče pripovedi in teorije zarote zaradi omejenega dostopa do izobraževanja, premajhne izpostavljenosti različnim stališčem in manj izkušenj pri kritičnem vrednotenju informacij. Prav tako so lahko tarča kampanj za dezinformacije, ki izkoriščajo njihove socialno-ekonomske pomisleke ali težnje. Odmevne zbornice in polarizacija zlahka delujejo, kadar so ljudje omejeni na določene kroge in komunicirajo le z enako mislečimi, kar je bolj verjetno v gospodarsko ranljivih skupnostih.

5.4 Strategije pravnih sredstev

Globalizacija povezuje ljudi z različnih koncev sveta, medkulturni odnosi in dialog pa postajajo pomemben del našega življenja. Sožitje različnih kultur bogati naša življenja, zato potrebujemo jasne strategije, kako spodbujati komuniciranje med kulturami in kulturno raznolikost kot bogastvo za skupnosti na vseh ravneh. Boj proti informacijskim motnjam, vključno z dezinformacijami, zahteva večplasten pristop, ki upošteva kulturne vidike in občutljivost.

Kulturno prilagajanje pomeni sistematično spreminjanje jezika, kulture in konteksta na način, ki je združljiv s kulturnimi vzorci, pomenom in vrednotami drugih. Vključuje pozornost na številne razsežnosti kulture in lahko vključuje razumevanje različnih kulturnih kontekstov, prilagajanje komunikacijskih strategij, vključevanje prvakov skupnosti t širjenje pomembnih sporočil, spoštovanje domorodnega znanja, uporabo ustreznih primerov, simbolov, izrazov itd. Kulturno prilagajanje se nanaša na iskanje ravnovesja med ohranjanjem kulturne identitete in negovanjem medkulturnega razumevanja.

Strategije za odpravljanje informacijskih motenj je treba prilagoditi kulturnim vidikom družb in skupin, v katerih posamezniki delujejo. V individualističnih skupinah in družbah je treba poudariti spodbujanje samostojnega, neodvisnega raziskovanja določene teme in usmerjanje prizadevanj v namerno raziskovanje objektivno preverljivih informacij. V individualističnih družbah so uveljavljeni mediji zaupanja vreden vir informacij, zato si je treba prizadevati za izboljšanje kakovosti in objektivnosti medijskih vsebin. Konkretni ukrepi se morajo nanašati na praktične strategije za pridobivanje in obdelavo informacij, ki jih razširjajo osrednji mediji.

V kolektivističnih družbah so najbolj zaupanja vreden vir informacij skupnost in družbena omrežja. Pri tem je pomembno, da proces širjenja informacij v skupini in skupnosti usmerimo v objektivnost, čeprav to ni lahka naloga. V kolektivističnih družbah je vpliv družbenih omrežij na oblikovanje mnenj veliko močnejši. Položaj še poslabšuje dejstvo, da za vsebine glede objektivnosti in verodostojnosti informacij ni sankcij. Konkretni ukrepi bi se morali nanašati na spodbujanje preverjanja informacij in proaktivno vodenje skupnosti v smeri objektivnosti.

Obvladovanje konfliktov v različnih kulturah je lahko še posebej zahtevno za ljudi, ki so v tej kulturi novi. Obvladovanje konfliktov spodbuja odprt in konstruktiven dialog med strankami z različnimi stališči. Kulturne razlike lahko vodijo v konflikte, vendar nas te razlike kot posameznike delajo tudi edinstvene in jih je treba spoštovati. Osredotočenost na iskanje skupnih točk, spodbujanje razumevanja in spodbujanje razprav, ki temeljijo na dokazih, ob spoštovanju različnih pogledov in kulturnih kontekstov lahko prinese pozitivne rezultate in gradi zaupanje kot nasprotje stereotipom in informacijskim motnjam.

Gradnja kulturne ozaveščenosti in sposobnosti izražanja je še ena strategija za odpravo pomanjkljivosti. Na ravni EU in v okviru vseživljenjskega učenja je ta kompetenca povezana z razumevanjem in spoštovanjem načina izražanja idej in pomena ter komunikacije med

kulturami, vključno z izdelki teh kultur, kot je umetnost. Sposobnost kulturnega zavedanja in izražanja se nanaša na sposobnost oseb, da prepoznajo in cenijo prepričanja, običaje in vrednote drugih ljudi, tako da lahko z njimi sodelujejo in komunicirajo brez predsodkov. Na višji ravni se to nanaša tudi na razvijanje spretnosti za sporočanje lastnih idej in vizij na načine in v kontekstu, ki so sprejemljivi za pripadnike drugih kultur, s čimer se povečuje učinkovitost komunikacije. Kulturna zavest ima veliko skupnega s samozavedanjem, njeno oblikovanje pa poteka tako v neformalnem kot formalnem okolju, začenši z družino in ožjimi sorodniki ter prijatelji, prek šolskega, univerzitetnega in delovnega okolja ter končajoč z zavestnimi osebnimi prizadevanji. Ukvarjanje z umetnostjo od zgodnjega otroštva, prostovoljstvo, potovanja in življenje v večkulturnih skupnostih so dejavnosti, ki naravno razvijajo to vrsto sposobnosti.

Pravzaprav je krepitev kulturne zavesti in sposobnosti izražanja najboljša strategija prilagajanja kulturi, ki jo je treba načrtno izvajati v vseh okoliščinah. Čeprav je to lažje reči, kot storiti.

Druge ustrezne strategije se nanašajo na:

- vključevanje kulturnih vplivnežev in voditeljev skupnosti za popraviljanje napačnih informacij v okviru njihovih kulturnih prepričanj.
- Razvijte večjezična prizadevanja za preverjanje dejstev in sodelujte s strokovnjaki za lokalne jezike, da bi se učinkoviteje borili proti dezinformacijam.
- kulturna občutljivost pri preverjanju dejstev in razkrivanju napačnih informacij - to vključuje razumevanje kulturnega konteksta in jezikovnih odtenkov za učinkovito sporočanje točnih informacij, ne da bi nehote okrepili obstoječa prepričanja ali kulturo.
- Spodbujanje raznolike in uravnotežene porabe medijev.
- ciljno usmerjeni izobraževalni programi za izboljšanje funkcionalne pismenosti in digitalnih spretnosti.
- Spodbujanje kulturne udeležbe lahko vpliva na to, v kolikšni meri posamezniki preverjajo dejstva ali kritično ocenjujejo informacije.
- gojenje vključujočih kulturnih skupnosti, ki spoštujejo in sprejemajo različne perspektive.

S spodbujanjem posameznikov v kulturnih skupnostih, da so dejavni in razgledani udeleženci v svojih informacijskih okoljih, si lahko družbe prizadevajo za ublažitev škodljivih učinkov informacijskih motenj ter za bolj ozaveščene in odporne skupnosti. Učitelji lahko podpirajo učence pri soočanju z informacijsko motnjo tako, da jim nudijo priložnosti za samostojno, neodvisno raziskovanje določene teme. To lahko učencem pomaga razviti radovednost, ustvarjalnost in druge pomembne spretnosti, ki so potrebne pri blaženju informacijskih motenj.

5.5 Reference

1.4.6 - *Kontekst kulture: in nizkih.* (n.d.).

https://www2.pacific.edu/sis/culture/pub/context_cultures_high_and_lo.htm

Bowers, C. A. (2009). Izobraževanje za revitalizacijo kulturnih skupnosti. *Canadian Journal of Environmental Education*, 14(1), 196-200.

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ842749.pdf>

Carter, K. (2022, 28. februar). *Medkulturna komunikacija*. Pressbooks.

<https://ecampusontario.pressbooks.pub/therapeuticcommunicationforhealthofficeadministrators/chapter/the-helping-interview-a-common-therapeutic-communication-tool/>

Cherry, K. (2022, 8. november). *Kaj je kolektivistična kultura?* Verywell Mind.

<https://www.verywellmind.com/what-are-collectivistic-cultures-2794962>

Evropska komisija (2019). Ključne kompetence v vseživljenjskem učenju.

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>

Fatehi, K., Priestley, J. L., & Taasoobshirazi, G. (2020). Razširjeni pogled na individualizem in kolektivizem: Ena, dve ali štiri dimenzije? *International Journal of Cross Cultural Management*, 20(1), 7-24.

<https://doi.org/10.1177/1470595820913077>

Forgeard, V. (2023, 1. julij). Kakšen je najboljši način obvladovanja konfliktov na podlagi kulturnih razlik. Brilliantio. <https://brilliantio.com/what-is-the-best-way-to-manage-conflicts-based-on-cultural-differences/>

Hall, E. T. (1989). *Onkraj kulture*. Anchor Books.

https://books.google.nl/books/about/Beyond_Culture.html?id=z05PAAAAMAAJ&redir_esc=y

Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). Kulture in organizacije, programska oprema uma. Medkulturno sodelovanje in njegov pomen za preživetje. In *McGraw-Hill eBooks* (3rd ed.). McGraw Hill Education.

https://books.google.nl/books/about/Cultures_and_Organizations_Software_of_t.html?id=o4OqTgV3V00C&redir_esc=y

- Razlaga individualistične kulture: Prednosti in slabosti individualizma.* (2022, 13. november). MasterClass. <https://www.masterclass.com/articles/individualistic-culture>
- Isaac, G., Ahlgren, I., Corbiere, A. O. in Andrews, J. R. (2022). Being present and bearing witness: talking about cultural revitalization programming in museums (Biti prisoten in pričevati: pogovor o programiranju kulturne revitalizacije v muzejih). *Museum Management and Curatorship*, 38(1), 18-42. <https://doi.org/10.1080/09647775.2021.2023907>
- Kearney, M. in Haskins, R. (2020). How Cultural Factors Shape Economic Outcomes (Kako kulturni dejavniki oblikujejo ekonomske rezultate). In *The Future of Children* (letnik 30, številka 1). https://futureofchildren.princeton.edu/sites/g/files/toruqf2411/files/foc_vol_30_no_1_combined_v6.pdf
- Komen, S., (2020). *Zbirka orodij za izobraževanje: (v angleščini): Cultural-responsive communications with the Black immigrant community (Kulturno odzivno komuniciranje s črnsko priseljensko skupnostjo)*. Susan G. Komen Toolkits. Pridobljeno s spletne strani: <https://komentoolkits.org/wp-content/uploads/2015/03/Culturally-Responsive-Communication-B-AA-Comm.pdf>.
- Laš, M. (n.d.) Interkultúrny seminár [Slide show]. UMB. Pridobljeno s spletne strani: https://www.ff.umb.sk/cms/saveDataFilePublic.php?uid=mlas2&path=EMrNu12H4Gkrfc1viikeNQMSvWB9iHGmLTnWc-HntFPOMmcjZrEosWvOsBLCI3iIXapWvfgMAAucrFBijGCAsnLtpRVV_sOhIICGOoS0D866qdi8iOmcOd9EquMTcwL
- Mcleod, S. (2023, 16. junij). Stereotipi v psihologiji: S.: Definicija in primeri. *Simply Psychology*. <https://www.simplypsychology.org/katz-braly.html>
- Menzies, F. (2019). Devet kulturnih razlik v vrednotah, ki jih morate poznati. *Include-Empower.Com*. <https://cultureplusconsulting.com/2015/06/23/nine-cultural-value-differences-you-need-to-know/>
- Mikulášová, A., Mikuláš, R. (n.d.). *Interkultúrny komunikácia*. Ústav Svetovej Literatúry SAV. <http://hyperlexikon.sav.sk/sk/pojem/zobrazit/autor/13/interkulturna-komunikacia>

- Milinčič, A. (2020, 20. november). Razlike v komunikacijskih stilih z visokim in nizkim kontekstom. *LinkedIn*. <https://www.linkedin.com/pulse/differences-high-context-low-context-communication-styles-milincic>
- OECD (2022). Razumevanje socialne mobilnosti. <https://www.oecd.org/stories/social-mobility/>
- Olko, J. in Sallabank, J. (2021). *Revitalizacija ogroženih jezikov: A Practical Guide: A Practical Guide*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108641142>
- Parra-Cardona, R. (2018). Kako učinkovito kulturno prilagoditi na dokazih temelječe intervencije. *Texas Institute for Child & Family Wellbeing*. <https://txicfw.socialwork.utexas.edu/effective-cultural-adaptations-to-ebps/>
- Pasikowska-Schnass, M. (2017) Briefing. Evropska parlamentarna raziskovalna služba. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2017\)608807](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2017)608807)
- Pine, A., & Turin, M. (2017). Jezikovna revitalizacija. *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.8>
- Soukup, V. (2000). *Přehled antropologických teorií kultury*. https://books.google.nl/books/about/P%C5%99ehled_antropologick%C3%BDch_teor%C3%AD_kultu.html?id=vGptAAAAMAAJ&redir_esc=y
- Triandis, H. C., & Gelfand, M. J. (1998). Konvergentno merjenje horizontalnega in vertikalnega individualizma in kolektivismu. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 118-128. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.1.118>
- Tuazon, N. (2021). Ljudje filipinske dediščine. In: Filipini, Filipini, Filipini, Filipini, Filipini, Filipini, Filipini: Purnell, L., Fenkl, E. (ur.) *Textbook for Transcultural Health Care: A Population Approach: A Population Approach (Kulturna kultura: pristop k prebivalstvu)*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-51399-3_14